

PREDGOVOR

Ideja za nastanak ovoga rada, naslovljenog *Filmski osvrti: autorske i žanrovske perspektive*, nastala je tijekom razgovora s bivšim glavnim urednikom „Vijenca“ Lukom Šeputom, koji je u međuvremenu postao urednikom nakladništva Matice hrvatske, a samim time i urednikom ovoga izdanja. Upravo zbog toga okupljen je niz tekstova objavljenih na stranicama toga književnog lista za umjetnost, kulturu i znanost u razdoblju od 2011. do 2017. godine. Većina tekstova ostala je u izvornom obliku – od pet kartica, manji ih je broj proširen s tri kartice na pet, a nekoliko ih je napisano baš za ovu knjigu. Pritom je svaki osvrt nastao na temelju nekoga filmskog ostvarenja koje je tada bilo u kinodistribuciji. Tematski je diskurs razvidan već od podnaslova; moje zanimanje za žanrovski film i pronalaženje autorskih pristupa u njegovim okvirima je trajno i datira ne samo od prvih tekstova objavljenih na stranicama mjesečnika „Heroina Nova“ godine 1994. nego zasigurno i od osvješćivanja umjetničke važnosti filma u mom odrastanju tijekom adolescencije, a neću zaboraviti ni činjenicu da sam žanrovske filmove na televiziji gledao s roditeljima i prije desete godine – te su svakako ostavili znatan trag i u formiranju kulturnoga iskustva. Kako definitivno pripadam kritičarima koji smatraju da se autorske osobnosti itekako mogu izraziti kroz modele žanrovskega filma, unutar njihovih obrazaca interpretirati vlastita stilska

izražajna sredstva te putem karaktera i priča nenametljivo predstaviti i svjetonazor i pristup društvu i svijetu, usklađujem se i s genozozima koji žanrovski film smatraju izravnim nasljednikom pradavnih mitskih predaja. Ako je pritom mit bio odrazom psihe pojedinca i tumačenja svijeta koji ga je okruživao, žanrovski film preuzima istovrsnu ulogu, istodobno reflektirajući zatečeno društveno stanje i njegove moguće nedostatke. A ako su posrijedi djela s osvrtom prema prošlosti, uspostavlja se dvojaki odnos – referira se prošlost, a komentira sadašnjost. Dakako, žanrovski film nije prava slika društvene stvarnosti, on je njezin odraz i – ponekad vrlo konzervativno – naglašava društvene nepravilnosti, koje se u suvremenom filmu ponekad i ne mogu korigirati.

Ova knjiga sadrži četrdeset i osam tekstova podijeljenih u poglavlja tematski vezana uz pojedine žanrove, a posljednje se poglavlje izravnije odnosi na značajne autore filmskoga postmodernizma i tzv. filma otklona, kao i na njihova recentnija ostvarenja. No svaki je tekst utemeljen na nerazlučivoj prožetosti autora i žanra, a nema nikakve sumnje da podjela poglavlja na posebne žanrovske odjeljke često nije u potpunosti definitivna – jer se pojedina djela mogu svrstati u više žanrovskih modela. Svako je poglavlje organizirano prema različitim obrascima, a ne isključivo redom kako su objavljivi u „Vijencu“. U poglavlju „Ratni filmovi“ tekstovi su poredani prema kronologiji pojedinih ratova i unutar ratnih zbivanja: Prvi i Drugi svjetski rat, Domovinski rat i ratovi na Bliskome istoku. Poglavlje „Znanstvenofantastični film“ organizirano je tematski, odnosno podžanrovski: *svemirska istraživanja*, dva arhetipa *dolaska izvanzemaljaca* te *putovanja kroz vrijeme*. Poglavlje „Kriminalistički filmovi i trileri“ sastoji se od tekstova poredanih prema redu objavljivanja, a u poglavlju „Dokudrama ili biografski film“ slijedi se red kojim su se zbivali događaji obrađeni u filmovima.

U poglavlju „Vestern i njegovi odrazi“ početno sam se usredotočio na srž žanra, a tekstovi su poredani kako su objavljivani, zatim se percipira *predvestern*, *neovestern* ili suvremeni vestern, kako ga se mjestimice naziva, te naposljetku odraz vestern-mjuzikla u hrvatskome filmu. Poglavlje „Biblijsko-kršćanski film“ nenamjerno ima dvostruki slijed: prema redu objavljivanja, odnosno nastanka filmova, ali i prema povijesnome redu – od *starozavjetnoga* preko *novozavjetnoga* pa sve do *novovjekovnoga*. Poglavlje „Na rubovima matice žanra“ apostrofira *glazbeni film* prema razdobljima koje obrađuje, a *film ceste* i *filmovi o odrastanju* povezani su iznimnim metažanrovskim ostvarenjem hrvatske kinematografije. Posljednje poglavlje organizirano je „dvostrukim redom“, kako su nastajali filmovi i objavljivani tekstovi: prvo tri postmodernistička autora, a zatim tri autora filma otklona.

Naposljetku, zahvaljujem bivšem glavnom uredniku „Vijenca“ Luki Šeputu i njegovu nasljedniku Goranu Galiću (koji tu dužnost obnaša od proljeća 2017. godine), kao i svima iz redakcije: neumornoj lektorici Saši Vagner, Mariju Rogiću, Feđi Gavriloviću (koji više nije član redakcije) te Jeleni Savić. A neću zaboraviti ni Andriju Tunjića, bitnog djelatnika redakcije. No posebna zahvala ide mojoj supruzi Željki, kao i djeci Mirjam, Jakovu i Andreju, koji su imali razumijevanja i strpljenja za moje odlaske u kino i sjedanje za računalom tijekom pisanja ovih tekstova.